

TEXTY A KONTEXTY. NĚKOLIK POZNÁMEK K POSTAVENÍ SLOVESNÉ FOLKLORISTIKY MEZI EVROPSKOU ETNOLOGIÍ A KULTURNÍ ANTROPOLOGIÍ

Petr Janeček

Nejpříhodnější analogii toho, jak probíhají výzkumy folkloru v rámci jednotlivých vědních disciplín, představuje dle známého přírovnání severoamerického folkloristy Barre Toelkena starobylý příběh o slepcích snažících se popsat, jak vypadá slon: „*Historik vidí ve folkloru pouhou lidovou interpretaci 'velkých dějin' popisovaných písemnými prameny; antropolog zase pouhé ústní vyjádření sociálních systémů, kulturních významů a představ o posvátnu; literární vědec v něm hledá pouze žánry 'ústní literatury'; psycholog zase univerzální všelidské archetypy; kunsthistorik pro změnu jen primitivní umění; lingvista pouhé lidové mody řeči*“ (Toelken 1979, s. 3). Smysl tohoto podobenství je zřejmý; fenomén folkloru není podle Toelkena schopna plnohodnotně analyzovat žádná partikulární disciplína kromě folkloristiky samotné, neboť veškeré „externí“ disciplíny do analýzy folkloru nutně vnášejí určitá omezující „předvědění“ determinovaná jejich zornými úhly a celkovými paradigmaty. Toelkenova obhajoba svébytnosti folkloristické disciplíny je pouze jednou z mnoha, které se po dobu dvou set let existence tohoto vědního oboru objevily.¹ Pro 20. století velmi typicky již Toelken smysl a význam folkloristiky neobhajuje estetickými či politickými argumenty, ale čistě gnozeologicky – folkloristika je jednoduše jedinou disciplínou, která dokáže k podstatě folkloru jako svébytného fenoménu proniknout.

V ostrém kontrastu k Toelkenovu sympaticky sebevědomému tvrzení stojí daleko skeptičtější a v akademickém diskurzu západní a části střední Evropy dnes bohužel často dominující pohled na folkloristiku vytvářený příbuznými humanitními a společenskovědními disciplínami, které v ní často vidí zastaralý obor zkoumající dávno zaniklé, zanikající či dokonce zcela vykonstruované fenomény, nebo – v lepším případě – pouhou amatérskou „vlastivědnou“ činnost spočívající ve sběru nereflektovaných nebo nacionálně či esteticky svévolně upravovaných textů. Těmito a dalšími podobně dehonestujícími přívlastky bývala folkloristická bádání na Západě odměňována v různých historických obdobích prakticky již od doby svého vzniku; na počátku 21. století jsou zřetelné i v domácím akade-

mickém diskurzu, a to zvláště ze strany apologetů nejrůznějších směrů kulturní či sociální antropologie.

Cílem následujícího krátkého zamyšlení není ani tak navázat na diskuse na téma vzájemných vztahů sociální/kulturní antropologie a národopisu/evropské etnologie, kterých v našem prostředí proběhlo několik,² byť tyto diskuse nepochybně představují fascinující fenomén a koneckonců i zajímavý pramen nejen pro bádání o domácích dějinách oboru, ale i pro folkloristické, popřípadě antropologické analýzy jejich samotného obsahu. Daleko skromnějším cílem tohoto esejistického příspěvku je spíše stručně poukázat na určitá specifika slovesné folkloristiky jakožto svébytného oboru, spočívající primárně v unikátním analyzovaném materiálu a unikátní pozici v systému humanitních a společenských věd, specifika, která výše zmíněné diskuse z nejrůznějších důvodů nedokázaly dostatečně reflektovat – především proto, že v nich argumenty této badatelské orientace nebyly výrazněji zastoupeny.³

Folkloristika – obětní beránek domácího vymezování antropologie vůči národopisu

Cesta do post-kolonie: proč nás folkloristika nezachrání, zní titul příspěvku maďarského sociálního antropologa Dona Kalba, uveřejněný v rámci zatím poslední diskuse tohoto typu (s výrazným celoevropským přesahem) na téma vztahu – a tentokrát i potenciální spolupráce – sociální antropologie a národopisu v rámci hypotetické integrální disciplíny, navržené britským sociálním antropologem Chrisem Hannem (Hann 2007). Tato diskuse, stejně jako většina podobných argumentačních konfrontací, obsahovala pro slovesné folkloristy určitý zajímavý a neustále se opakující moment – tak například autor výše zmíněného příspěvku na jednom místě konstatuje „*znám jen velmi málo informovaných lidí, kteří by byli ochotni zastávat názor, že folkloristická studia mají za cíl rozvíjet kosmopolitní a komparativní vědu o lidstvu*“ (Kalb 2007, s. 167). V rámci stejné diskuse pak kanadský kulturní antropolog David Z. Scheffel pro změnu ironizuje Hannovu vizi „*zralé syntézy*“ folklo-

ristiky (Volkskunde) a etnologie (Völkerkunde) (Scheffel 2007, s. 183). Pomineme-li zjevný fakt, že folkloristika (nepochybně ta slovesná, ale v mnoha ohledech i etnomuzikologie a etnochoreologie) je na tom dnes co se kosmopolitismu a komparatistiky týče možná lépe než antropologie, která po pádu do metodologické „pasti“ extrémního kulturního relativismu v druhé polovině 20. století na výraznější mezikulturní komparace a pátrání po antropologických univerzálních lidstva, tak typické pro velké zakladatele této disciplíny, prakticky rezignovala, zatímco slovesná folkloristika je, minimálně v oboru pohádkosloví, dnes prakticky jediným skutečně – a nikoli pouze deklaratorně – celosvětovým fungujícím odvětvím komparatistiky,⁴ na těchto dvou náhodně vybraných příkladech jasně vidíme, že přinejmenším u části příspěvků proponentů nejrůznějších směrů antropologie v těchto diskusích dominuje zcela chybné používání termínu „folkloristika“. Slovo je zde pravidelně – a chybně – užíváno k označení odlišné disciplíny, integrálního „národopisu“ (evropské etnologie, empirické kulturní vědy), popřípadě „etnografie“ (studia materiální kultury), což je překvapivé minimálně u autorů obeznámených se středoevropskými akademickými tradicemi. Toto zdánlivě „chybné“, záměnné používání termínu „folkloristika“ je tak pravděpodobně účelové; folkloristika totiž v těchto příspěvcích zřejmě plní roli jakéhosi „obětního beránka“, zcela v souladu s vědomou rétorickou strategií jejich autorů, která počítá s faktem, že slova obsahující termín „folklor“ v typickém čtenáři příspěvků tohoto typu podvědomě vzbuzují asociace s – pro sociální vědce nepřiliš atraktivními – fenomény materiální či duchovní kultury (jako tradiční oděv či píseň), popřípadě jejich z původního kontextu vytrženými prezentacemi (tedy folklorismem), obvykle spojovanými se sběratelskou, kulturní či osvětovou činností. „Folkloristika“ je tedy v těchto příspěvcích jakýmsi zástupným obětním beránkem za národopis obecně, obětí rétorické strategie jejich autorů symbolický pykající za ty nejtěžší domnělé hříchy národopisu, přičemž o vlastní náplni folkloristických studií se v těchto textech obvykle neuvažuje. Přes další zjevný fakt, že velká část domnělých „hříchů“, tedy teoretických a metodologických nedostatků národopisu vymezovaných v těchto diskusích (popřípadě celá idea „národopisu“ jako určitého nediferencovaného celku) jsou charakteristiky, které tomuto oboru nejsou

vůbec vlastní, popřípadě mu byly vlastní pouze na konci 19. a na počátku 20. století (Uherek 2007, s. 201–202), takže část argumentů těchto příspěvků má zjevně za účel pouhé zvýšení symbolického statutu jejich autorů či deklarování určitých politicko-mocenských vztahů uvnitř jednotlivých národních akademických diskurzů, bychom samotný fakt viktimizace folkloristiky v těchto diskusích⁵ mohli paradoxně chápat jako určitý pozitivní impuls k zamyšlení se nad statutem této disciplíny v domácích podmínkách, popřípadě k naznačení či upřesnění její polohy v soustavě humanitních a společenských věd.

Význam slovesné folkloristiky pro výzkum kultury

Čím by vlastně mohla být slovesná folkloristika jakožto akademická disciplína podnětná i pro ostatní příbuzné obory, ať už jde o evropskou etnologii či kulturní antropologii? V první řadě – a pro mnoho účastníků výše zmíněných diskusí možná paradoxně – svým propracovaným teoretickým aparátem. I když zůstaneme pouze v oblasti domácího národopisného diskurzu, můžeme směle prohlásit, a to dokonce i za použití argumentů samotných účastníků těchto diskusí, že to byla právě folkloristika, která byla již od samotného vzniku této integrální disciplíny její teoreticky nejsilnější součástí – především díky svým tradičně silným teoretickým a metodologickým inspiracím ze strany literární vědy, ve 20. století pak silné recepci strukturálních a strukturalistických teorií, reprezentovaných jmény Piotra Bogatyryjeva (Uherek 2007, s. 200–201; Podoba 2007a, s. 131) a Clauda Lévi-Strausse (Podoba 2007b, s. 175). Silná teoretická základna tak umožnila domácím slovesně folkloristickým bádáním udržet si vysokou odbornou úroveň i v krizovém období padesátých a sedmdesátých let 20. století, tedy „*po celé období, kdy byla srovnávací folkloristika prohlašována v rámci panující politické situace za buržoazní pavědu*“ (Klímová 2005, s. 10, dále např. Šrámková 2008, s. 121), a přes nejrůznější institucionální, personální a publikační omezení vždy zachovávat jak úzké vazby na světový vývoj disciplíny, tak pozoruhodně aktuální teoretickou a metodologickou základnu.

Význam slovesné folkloristiky pro obecná bádání o kultuře ještě vzroste, pokud se zahledíme směrem k obecnému historickému přínosu oboru. Byla to totiž právě studia folkloru (zprvu lidových písní a poezie, později i prózy), která pro evropskou vědu neobjevila nic

menšího než jednotlivé lidové kultury samotné, a dala tímto způsobem (což je fakt tak samozřejmý, že je na něj často zapomínáno) rozhodující podnět ke vzniku národopisu/evropské etnologie. Tento „objev lidu“ bývá některými apologety kulturní/sociální antropologie tradičně obviňován ze skrytého či vědomého posluhování nacionalismu (stojí ale dlouholeté posluhování kolonialismu ze strany antropologie, tedy exploatace nikoli vlastních, ale cizích kultur, eticky výše?); celou věc je ale možné, jak nedávno důvtipně naznačil americký folklorista Burt Feintuch, interpretovat i pod zcela odlišným zorným úhlem – folkloristika svým „objevem lidu“ totiž vlastně poprvé v dějinách evropské vědy postulovala pluralitu kultur a tím i jakýsi „kulturní proto-relativismus“, tedy uznání nejen paralelní existence, ale i rovnocennosti elitní kultury a kultury lidové, která dříve stála zcela mimo evropský filozofický a umělecký kánon: „*Daleko dříve než se to stalo všeobecnou módou, folkloristé tvrdili, že kultura je pluralitní*“ (Feintuch 2003, s. 3). Podobně jako při postulování plurality kultur byli folkloristé v dějinách evropské vědy průkopníci i svými terénními sběry, když jako první humanitní vědci vůbec začali studovat živý materiál přímo v terénu – je-li tak jedním z mála skutečně konstitutivních rysů antropologie (kterými se tato disciplína odlišuje např. od sociologie či sociální psychologie) terénní výzkum, mohl by být právě tak konstitutivním rysem folkloristiky terénní sběr textů. A konečně, je to právě zaměření folkloristů na pečlivý sběr a ještě pečlivější analýzu textů, z pohledu ostatních disciplín možná příliš minuciózní činnost, která ale možná pomáhá zodpovědět mnohé otázky, které kulturní a sociální antropologie – díky svému v některých případech omezujícímu konceptu holisticky chápané abstrahované „kultury“⁶ – často neumí nejen zodpovídat, ale i klást – tj. jakým *konkrétním* způsobem jsou kulturní a sociální normy vyjadřovány *konkrétními* estetickými médii.

Text jako základ folkloristických bádání

Slovesně folkloristická bádání budou, díky svému zaměření na sběr a analýzu orálně (či mediálně) šířených textů zřejmě vždy – oproti širší evropské etnologii či kulturní/sociální antropologii – „marginální“ disciplínou, přičemž v nejsilnějších aspektech své teorie a metodologie budou vždy obecně bližší humanitním (konkrétně filologickým) vědám nežli vědám společenským (Stano-

nik 2004, 2001). To samozřejmě neznamená, že by se folkloristé měli analýze sociálního kontextu folkloru vyhýbat, neboť i on je nedílnou součástí jimi zkoumaných textů – a to jak na dnes již „tradičně“ zkoumané úrovni performance, tedy výzkumu komunikačních procesů disseminace folkloru na estetické, expresivní a stylistické úrovni (Hymes 1979), tak i na úrovni širších historických, kulturních, popřípadě psychologických aspektů zkoumaných narativů. V popředí folkloristických bádání by však vždy měly zůstat především texty samotné – a teprve z jejich jasné výpovědi by pak měl být analyzován jejich kontext. Jakmile totiž folkloristika vykročí od „pevné půdy“ analýzy konkrétních, v terénu získaných folklorních textů směrem k teoretizování nepodloženému větším množstvím autentických terénních dat, začíná bohužel občas koketovat se slepým přebíráním teoretického aparátu jiných disciplín bez jeho detailní aplikace na specifika získaného terénního materiálu (stejně tak to ale platí i pro antropologii nepodloženou solidními etnografiemi či národopis bez důkladně analyzovaných terénních a archivních dat). Takovýchto „vykročení“ nalezneme v dějinách slovesné folkloristiky bohužel celou řadu, od raných mytologických a uměnovědných tendencí přes dobové módní teorie performance, vliv mediálních, komunikačních a kulturních studií až po nedávné pokusy o chápání folkloristiky jako součásti *oral history* bádání, či současné snahy o „antropologizaci“ folkloristiky, ať už si pod tímto pojmem představujeme cokoli. Tyto tendence vytvářejí teorie bez opory většího množství získaných autentických dat bývají často obhajovány tím, že folkloristiku „obohacují“ – podle našeho mínění tím ale folkloristická bádání velmi často pouze ztrácejí svoji svébytnost. Ač to bude možná znít kacířsky, na folkloristice byl vždy nejpodnětější především její *materiál*, tedy samotné texty (Beneš 2006, s. 138), a nejlepších výsledků dosahovala její primárně literárněvědná teorie a metodologie v momentech, kdy byla aplikována na živá a mnohdy zcela netradiční data avantgardními způsoby, tak jak to strnule textocentrická literární věda, popřípadě jiné humanitní či společenské vědy, často nedokázaly.

Současná folkloristika by tak měla být otevřenou disciplínou ochotnou poskytovat výsledky svých výzkumů jakémukoli oboru, který o ně projeví zájem (Krekovičová 2005, s. 23), jak tak už mnohokrát v minulosti plodně činila vůči mytologickým studiím, národopisu/evropské

etnologii, kulturní/sociální antropologii, literární vědě, sociální psychologii, kulturní historii, historické antropologii či mediálním, kulturním a komunikačním studiím. Díky své liminální pozici na pomezí humanitních a společenských věd se tak slovesná folkloristika může stát inherentní a plodnou součástí jakékoli z výše uvedených disciplín – samozřejmě pouze v případě, pokud tyto disciplíny zajímají otázky spojené s neoficiálně šířenými texty a jejich sociálním a kulturním kontextem, tak jak

tomu je například ve středoevropském prostředí v historické alianci s národopisem/evropskou etnologií, či ve Spojených státech s kulturní a lingvistickou antropologií. V jaké pozici se nakonec ocitnou slovesně folkloristická bádání u nás, ukáže teprve budoucnost – vždy by si však měla zachovat úzkou vazbu na analýzu ústně šířených neoficiálních textů, která stála u samotného zrodu této možná marginální, ale přesto dodnes fascinující výzkumné orientace.

POZNÁMKY:

1. Zřejmě nepodnětější soudobý přehled dějin folkloristiky, kladoucí si mnohé otázky zejména po širším přesahu folkloristické disciplíny v dějinách (nejen) evropské vědy a kultury, dosud představuje práce Reginy Bendix *In Search for Authenticity: Formation of Folklore Studies* z roku 1997.
2. Tyto diskuse, zahájené v podstatě již diskusním příspěvkem Davida Z. Scheffela uveřejněném v roce 1992 v *Národopisném věstníku československém* (Scheffel 1992), pokračovaly v teoretičtější artikulovanější podobě výrazněji až po roce 2000 – počínaje příspěvky uveřejněnými ve sborníku *Česká etnologie 2000* (Holubová – Petráňová – Woitsch (eds.) 2000) až po nejvýraznější několikaletou diskusi probíhající v letech 2004–2006 a iniciovanou přelomovým článkem Marka Jakoubka a Zdeňka Nešpora uveřejněném v roce 2004 v časopise *Český lid* (Jakoubek – Nešpor 2004) a sérii reakcí na článek Chrise Hanna, uveřejněnou v *Sociologickém časopise* v roce 2007 (Hann 2007).
3. Příspěvek je primárně založen na výše zmíněných domácích diskusích o vztahu sociální/kulturní antropologie a národopisu/evropské etnologie, které ve své podstatě kopírují soudobé postoje typické pro akademické komunity části západní a střední Evropy; zcela vědomě tak opomíjí tradičně folkloristicky silné akademické diskurzy např. ve východní a jihovýchodní Evropě, kde zmíněné diskuse probíhají s podstatně odlišnou dynamikou.
4. Další jistou sympatickou „výhodou“ slovesné folkloristiky proti kulturní/sociální antropologii, kterou ve 20. století doslova homogenizovala anglosaská (či „frangloamerická“) intelektuální tradice, je existence většího počtu významných intelektuálních inspiračních center – vedle anglosaských zemí a Francie ve slovesné folklo-

- ristice tradičně dominují i zakladatelské německy hovořící oblasti a střední Evropa vůbec, Rusko a velmi výrazně i Skandinávie. Do výše zmíněného oboru pohádkosloví pak výrazně přispívá doslova celý svět, včetně afrických a asijských zemí.
5. Tato domácí, byť symbolická „viktimizace“ folkloristiky je paradoxní především proto, že jde v domácích podmínkách, na rozdíl od ostatních národopisných subdisciplín, minimálně od sedmdesátých let 20. století o marginální badatelskou perspektivu – v USA, kde je slovesná folkloristika v podobně marginální situaci jako u nás, je běžně v teorii i praxi chápána jako podobor kulturní antropologie a nebývá rozhodně tak častým terčem útoků tohoto typu – folkloristická studia byla totiž integrální součástí raných evolucionistických a difuzionistických bádání, prvními šéfredaktory *Journal of American Folklore* nebyl nikdo jiný než samotný Franz Boas a Ruth Benedictová, a spolupráce obou oborů zejména v rámci lingvistické antropologie pokračuje samozřejmě plodně i dodnes (Bascom 1953).
 6. Slovesná folkloristika byla ve srovnání s kulturní antropologií samozřejmě vždy spíše marginální disciplínou; přesto je možná zajímavý fakt, že oproti 156 antropologickým definicím kultury z roku 1952 (Kroeber – Kluckhohn 1952) stojí v roce 1984 pouhých 21 definic folkloru (Leach – Fried 1984), což poukazuje přinejmenším na výraznější zacílení této disciplíny na definování klíčového termínu svého studia. Nepříliš známý je také pozoruhodný fakt, že ústřední termíny obou disciplín, jak Tylorův termín „kultura“ z roku 1865, tak Thomsův termín „folklor“ z roku 1846 mají svůj původ v německé intelektuální tradici, konkrétně práci Gustava Klemma z let 1854–1855 a Jacoba a Wilhelma Grimmových z počátku 19. století (Bascom 1953, s. 285).

LITERATURA:

- Bascom, W. R. 1953: *Folklore and Anthropology*. *Journal of American Folklore* 66, s. 283–290.
- Bauman, R. (ed.) 1995: *Folklore, Cultural Performances, and Popular Entertainments. A Communications-centered Handbook*. London – New York: Oxford University Press.
- Bendix, R. 1997: *In Search of Authenticity. Formation of Folklore Studies*. Madison: The University of Wisconsin Press
- Beneš, B. 2006: *Folkloristika – folklorista – protofolklor – folklor*. *Několik poznámek na okraj současného pojetí*. In: Krekovičová, E. – Pospíšilová, J. (eds.): *Od folklórného textu ku kontextu*. Brati-

- slava – Brno: Ústav etnologie SAV – Etnologický ústav AV ČR, s. 137–142.
- Hajduk-Nijakowska, J. 2009: *Miesto folkloristiky vo výskume súčasnej kultúry*. *Slovenský národopis* 57, č. 2, s. 149–161.
- Hann, C. 2007: *Rozmanité časové rámce antropologie a její budoucnost ve střední a východní Evropě*. *Sociologický časopis* 43, č. 1, 2007, s. 15–30.
- Holubová, M. – Petráňová, L. – Woitsch, J. (eds.) 2002: *Česká etnologie 2000*. Praha: Etnologický ústav AV ČR.
- Hymes, D. 1975: *Folklore's Nature and Sun Myth*. *Journal of American Folklore* 88, s. 345–369.

- Kalb, D. 2007: *Cesta do post-kolonie: proč nás folkloristika nezachrání*. Sociologický časopis 43, č. 1, s. 166–174.
- Klímová, D. 2005: *Karel Horálek – Jaromír Jech – Oldřich Sirovátka*. In: Krekovičová, E. – Pospíšilová, J. (eds.): *Od pohádky k fámě*. Brno: Etnologický ústav AV ČR – Ústav etnologie SAV, s. 9–13.
- Kosowska, E. 1999: *Folklor: stygmat czy szansa?* In: Smolińska, T. (ed.): *Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata*. Księga ofiarowana profesor Dorocie Simonides. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 41–50.
- Krekovičová, E. 2009: *Folklor jako konstrukt?* Slovenský národopis 57, č. 2, s. 162–174.
- Krekovičová, E. 2002: *Trendy vo folkloristických výskumoch posledného desaťročia*. In: Krekovičová, E. – Pospíšilová, J. (eds.): *Od pohádky k fámě*. Brno: Etnologický ústav AV ČR – Ústav etnologie SAV, s. 20–25.
- Kroeber, A. – Kluckhohn, C. 1952: *Culture*. New York: Meridian Books.
- Leach, M. – Fried, J. (eds.) 1984: *Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend*. New York: HarperCollins.
- Nešpor, Z. R. – Jakoubek, M. 2004: *Co je a co není kulturní/sociální antropologie?* Český lid 91, č. 1, s. 53–79.
- Podoba, J. 2007a: *Antropologizácia etnologie, tj. post-národopisu v stredovýchodnej Európe: Medzi orientáciou na zmenu, rezistenciou a rezignáciou*. In: Budil, I. T. – Zíková, T. (eds.): *Antropologické symposium V. Plzeň: Katedra antropologie, Fakulta filozofická Západočeské univerzity*, s. 128–137.
- Podoba, J. 2007b: *Sociálna antropológia v stredovýchodnej Európe: intelektuálna výzva alebo anachronizmus?* Sociologický časopis 43, č. 1, s. 175–182.
- Scheffell, D. Z. 1992: *Antropologická etika ve východní Evropě*. Národopisný věstník československý 51/9, s. 3–10.
- Scheffel, D. Z. 2007: *Minulost a budoucnost antropologie ve střední a východní Evropě: poznámky k vizi Chrise Hanna*. Sociologický časopis 43, č. 1, s. 183–186.
- Stanonik, M. 2001: *Teoretični oris slovstvene folklore*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Stanonik, M. 2004: *Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Šrámková, M. 2008: *Česká prozaická folkloristika v letech 1945–2000. (Přehled, vývoj, témata, bibliografie.)* Praha: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.
- Toelken, B. 1979: *The Dynamics of Folklore*. Boston: Houghton-Mifflin.
- Uhrek, Z. 2007: *Národopisci a sociokulturní antropologové v měnícím se českém prostředí*. Sociologický časopis 43, č. 1, s. 195–203.

Summary

The texts and contexts. Some comments on the position of literary folkloristics between European ethnology and cultural anthropology

The study reflects on the actual position of literary folkloristics within the domestic academic discourse. Although – at the very beginning of ethnologic research – the studies of folklore texts were in the foreground and a more remarkable interest in artefacts of material or folk culture as a whole occurred much more later, at present the study of folklore reaches a certain marginal position, being even part of rhetoric proclaimed by proponents of different schools in cultural and social anthropology. The essay reflects on the causes of the above contemporary phenomenon, considering the inherent characteristics of folkloristics, and – simultaneously – outlining the impulses to the next development thereof. The main sense and importance of literary folkloristics, a discipline being in an apparently “schizophrenic” position on the boundary between humanities and social sciences, is regarded not as taking-over of the period conjunctural themes, theories or methodologies from other branches, but as emphasizing of collection and analysis of the texts widespread by word of mouth, which should especially be in the foreground of folkloristic researches.

Key words: literary folkloristics, European ethnology, cultural and social anthropology, study of literature, transdisciplinarity, literary folklore.